

Міщанин-шляхтич (скорочено)
Мольєр

ЖАН БАТІСТ МОЛЬЄР
Комедія

Дійові особи комедії
Пан Журден— міщанин.
Пані Журден— його дружина.
Люсіль — дочка Журденів.
Клеонт — закоханий у Люсіль.
Дорімена — маркіза.
Дорант — граф, закоханий у Дорімену.
Ніколь — покоївка в Журденів.
Ков'ель — слуга Клеонта.
Учитель музики.
Учень учителя музики.
Учитель танців.
Учитель фехтування.
Учитель філософії.
Кравець.
Його учень.
Два лакеї.
Дійові особи балету
В першій дії
Співачка.
Двое співаків.
Танцюристи.
В другій дії
Учні кравцеві (що танцюють).
В третій дії
Кухарі (що танцюють).
В четвертій дії
Трое співаків.
Турецька церемонія
Муфтії
Турки, помічники Муфтія (що танцюють).
Дервіші (що співають).
Турки (що танцюють).
В п'ятій дії
Балет націй. Дія відбувається в Парижі, в господі пана Журдена.
Дія перша
Ява 1

Учитель музики та учитель танців запрошують співаків, танцюристів увійти до зали, поки не прийде пан. Потім учитель музики бере у свого учня серенаду, яку він написав для пана, і показує її учителю танців. Переглянувши арію, обидва вчителі починають розмову про пана Журдена. Учитель музики каже, що вони знайшли саме такого чоловіка, який їм і потрібен. Пан Журден вдає з себе галантного шляхтича, а сам анічогісінько не тямить у містечтві, проте добре платить, і це найголовніше. На його слова вчитель танців відповідає, що його, крім грошей, вабить ще й слава. Йому приємно працювати для людей, які здатні відчуті всі тонкі нюанси мистецтва. Вчитель музики погоджується з учителем танців, їм "найширші оплески не нагодують шлунка!".

Це, може, і добре, що пан Журден людина темна і аплодує кожній нісенітниці, бо за його гроші можна пробачити Журдену всяку дурість. Учитель музики наголошує на тому, що пан прославить їх хист серед вельможного товариства:

"...він нам платитиме за інших, а вони нас вихвалитимуть за нього".

Ява 2

До зали входить пан Журден. Він трохи забарився, бо сьогодні вбирався саме так, як убирається шляхетне панство. Журден попросив учителів залишитися у нього доти, поки не принесуть його нового вбрання, яким пан бажав похвалитися, і почав розповідати, що він дуже елегантний. Це пан Журден обумовлював тим, що на ньому індійський халат, нові червоні оксамитові штани й зелений оксамитовий камзол. Учителі один поперед одним почали вихвалити його чудовий зовнішній вигляд. Потім пан прослухав нову арію, яка, на його думку, була сумною, і проспівав у відповідь безглузду пісеньку про овечку. Вчитель музики й вчитель танців тепер почали вихвалити чудовий голос господаря і доводити, що музика й танці виховують у людини почуття прекрасного. Учитель музики зосередив увагу на тому, що всі безладдя, всі війни, що кояться у світі, виникли саме через те, що ніхто не вчиться музики. А вчитель танців сказав, що людина робить інколи невірний крок у житті, бо не вміє добре танцювати. Пан Журден погодився з їхніми думками і міркував, де б його знайти вільний час оволодівати всіма видами мистецтва, бо, крім учителя фехтування, він ще запросив учителя філософії, який повинен був почати заняття цього ранку. Наприкінці господар послухай музичний діалог, що сподобався йому "ловкенькими" виразами, а танцюристи виконали кілька танців, щоб пан Журден побачив зразок граціозних рухів.

Дія друга

Ява 1

Пану Журдену сподобались танці, а вчитель музики пообіцяв під музику створити чудовий балет. Господар відповів, що це йому сьогодні стане у пригоді, бо до нього повинна була завітати якась вельможна особа на обід. Він попросив учителів усе впорядкувати – прислати до обіду співаків і танцюристів. Сам пан Журден одягнув поверх нічного ковпака капелюха і почав танцювати з учителем танців, щоб довести свою майстерність у цьому виді мистецтва. Потім він попросив навчити його вклонятися маркізі.

"Атож; маркізі, що зветься Доріменою".

Ява 2

Лакей повідомляє пана Журдена, що прийшов учитель фехтування. Господар просить учителя музики і учителя танців, щоб вони залишилися подивитися, як він фехтує.

Ява 3

Учитель фехтування бере в лакея обидві рапіри, одну з яких подає Журденові, і починає вчити, як треба правильно фехтувати. Після заняття він розповідає про те, що цей вид мистецтва заслужив велику пошану в державі, і він вищий за всякі інші науки. Вчителі музики і танців починають сперечатися з учителем фехтування про те, що він зневажливо ставиться до неперевершеної краси музики й танців. Діло трохи не доходить до бійки, а пан Журден весь час намагається припинити між ними сварку.

Ява 4

Господар просить філософа, який тільки що прийшов, угамувати сварку між учителями. І філософ починає розповідати, що нема гіршого, ганебнішого за гнів, що треба постійно керувати своїми почуттями, а не ображати один одного. Він доводить, що люди не повинні сперечатися через суєтну славу. На його слова вчителі музики й танців відповіли, що до танців і музики

людство споконвіку ставилося з повагою, а якийсь фехтувальник ображає такі високі види мистецтва. Після їхніх доказів, учитель філософії сам спалахнув гнівом, бо як у його присутності можна називати наукою речі, які просто жалюгідні ремесла порівняно з філософією. І знов між учителями почалася сварка, яку ніяк не міг зупинити пан Журден.

Ява 5

Пан Журден думав про те, що взагалі краще не втручатися в бійку, бо можна порвати вбрання, та й самому може перепастися.

Ява 6

Учитель філософії поправляє свій комір і пропонує Журденові повернутися до їхньої лекції. Журден розповідає йому, що дуже хоче стати вченим і злитися на батьків, які не вчили його різних наук у дитинстві. Вчитель підтримує його міркування і пропонує почати вивчати логіку, яка навчає нас трьох процесів мислення. Але Журденові назви процесів мислення здалися складними, і він не захотів їх вивчати. Тоді філософ пропонує вивчати мораль або фізику. Журденові не сподобались і ці науки, бо в них теж багато плутанини. А на питання вчителя, що ж вони тоді будуть вивчати, Журден відповів:

"Навчіть мене орфографії".

І філософ почав навчати Журдена, як треба правильно вимовляти голосні й деякі приголосні звуки. Таке заняття сподобалось господарю, бо воно не вимагало ніяких розумових зусиль. Після цього пан Журден звернувся до вчителя з проханням. Він просив допомогти йому написати ніжну записочку до однієї шляхетної дами, в яку він закохався. Вчитель погодився. Він тільки запитав, прозою чи віршами хоче написати пан, і роз'яснив Журденові значення слів "проза" і "вірш". Коли Журден дізнався, що таке проза, то був дуже здивований:

"Далебі, понад сорок років розмовляю я прозою, а мені це ніколи й на думку не спадало".

Господар і вчитель погодились зустрітися завтра і вирішити всі справи.

Ява 7

Пан поцікавився у лакея, чи не принесли ще його нового вбрання. Лакей відповів, що ще не принесли, і Журден, як тільки міг, вилаяв кравця.

Ява 8

Прийшов кравець і приніс нове вбрання. Пан Журден почав скаржитися на панчохи, які він йому прислав, бо були дуже вузькими. На це пан почув відповідь:

"То вам тільки здається".

Тоді кравець почав розповідати, який він пошив гарний костюм Журденові, а коли пан Журден запитав, чому квіточки на костюмі голівками донизу, то дізнався, що зараз так носять усі аристократи. Міряти нове вбрання господар вирішив під музику.

Ява 9

Кравець наказав одягнути на пана Журдена вбрання так, як одягають вельможних осіб. Під музику чотири хлопці, танцюючи, одягають Журдена. Пан походить між них, а вони роздивляються, чи добре припасований на нього костюм. Після цього один з учнів кравця називає господаря шляхетним паном і просить дати грошей, щоб випити за його здоров'я. Журдену сподобалось, що його так назвали, і він дає хлопцю гроші. Тоді учень кравця називає Журдена ясновельможним, за що знов одержує гроші. А сам пан робить висновок:

"Ось воно що значить убиратися так, як убираються вельможні особи".

Ява 10

Чотири учні кравця танцюють на radoшах, що пан Журден так їх обдарував.

Дія третя

Ява 1

Журден вирішує у новому вбранні пройтися по місту. Він наказує двом лакеям іти поряд з ним, щоб усі бачили, що вони його лакеї, і просить покликати до нього Ніколь.

Ява 2

Підходить Ніколь і починає сміятися з вбрання пана Журдена. Йому не подобається таке поводження покоївки, він починає її лаяти і погрожує дати ляпаса. Але Ніколь не перестає сміятися. Вона каже, що хай краще пан її поб'є, бо вона не може утриматися від сміху. Пан Журден продовжує лаяти Ніколь і наказує поприбирати у кімнатах у зв'язку з приїздом гостей.

Ява 3

Пані Журден здивована новим одягом чоловіка. Вона каже, що він вбрався, наче городнє опудало, що на нього всі пальцями будуть скоро тикати. Мало того, що у будинку щодня на скрипках грають та пісні співають, так він ще різні чудаства вигадує. Пані Журден разом з Ніколь починають запитувати, навіщо пану у такому віці потрібні вчителі танців, фехтування, філософії. Дружина просить його натомість подумати про те, що треба вже доньку заміж віддавати. На її слова пан Журден відповідає, що дружина нічого не тямить і говорить дурниці. Вона навіть не знає, що розмовляє прозою. Тоді пан Журден починає пояснювати Ніколь, як треба вимовляти звуки. Дружина на всі його пояснювання відповідає, що це нісенітниця, і вчителів треба взагалі вигнати з будинку. Вона каже, що вигадки чоловіка почалися відтоді, як він "злигався" з аристократами. А вони тільки гроші позичають у Журдена, як, наприклад, той, що зараз прийшов.

Ява 4

Це прийшов Дорант. Він привітався з господарями і почав вихвалити розкішне вбрання пана Журдена, в якому Журден, на його думку, виглядав дуже струнко. Тоді він розповів пану, що сьогодні говорив про нього у королівській спочивальні і попросив підрахувати, скільки він заборгував Журденові. Журден назвав остаточну суму, але замість того, щоб віддати борг, Дорант попросив ще позичити грошей і додати їх до загального рахунку. Гість пояснив, що позичає у пана Журдена, бо він його найкращий друг та й "я боявся, що ви образитесь, якщо я позичу в кого іншого". Пан Журден знову позичив Дорантові гроші, бо той говорив про нього у королівській спочивальні. А під час їх розмови пані Журден думала, який же її чоловік дурень.

Ява 5

Дорант цікавиться, чому пані Журден у кепському настрої і де зараз їхня донька. Він запрошує родину Журденів завітати на днях до королівського палацу подивитися балет і комедію. На його запрошення пані Журден відповідає, що їй зараз не дуже кортить посміятися з комедії.

Ява 6

Пан Журден позичає Доранту дві сотні луїдорів*. Гість йому дуже вдячний і обіцяє стати у пригоді при дворі. Тоді вони відходять від пані Журден, і Дорант каже, що він віддав маркізі подарунок Журдена – діамантовий перстень. Дорант доводить, що цим подарунком господар здобуде прихильність маркізи, що вона зрозуміє його безмежне кохання. Він наголошує на тому, щоб пан Журден більше дарував маркізі подарунків, бо жінки це дуже любляють. А сьогодні маркіза приїде до них у будинок подивитися балет. Дорант розповідає, що він сам упадав за маркізою, а коли дізнався про кохання до неї Журдена, то вирішив йому допомагати у "сердечних справах". А тим часом пані Журден просить Ніколь підслухати, про що розмовляє її чоловік з Дорантом.

* Л у і д о р — старовинна французька золота монета.

Ява 7

Пані Журден розмовляє з Ніколь про те, що давно вже помічає, як чоловік, мабуть, упадає коло якоїсь дами. Тільки вона ніяк не може дізнатися, хто ж ця жінка.

Крім того, час уже й про дочку подбати. Пані Журден хоче, щоб Люсіль одружилася з Клеонтом, бо вони одне одного кохають. На її слова Ніколь відповідає:

"...Вам подобається пан, а мені ще більше — його слуга. Ох, та й добре ж було б, коли б нас повінчали одночасно!"

Тоді господиня наказує Ніколь побігти до Клеонта і покликати його до них, щоб піти разом до чоловіка попросити в нього згоди на шлюб.

Ява 8

Ніколь приходить до Клеонта, але він разом з Ков'елем її виганяє і наказує передати зрадливій панночці, що їй більше не пощастить його обдурити.

Ніколь нічого не може зрозуміти і біжить мерщій до Люсіль.

Ява 9

Клеонт розповідає Ков'елю, як він дуже кохає Люсіль. А останнього разу, зустрівшись на вулиці, вона пройшла повз нього мовчки. Ков'ель йому відповідає, що Ніколь теж так зробила. І вони вирішують назавжди забути своїх коханих, порвати з ними всі стосунки, бо дівчата лукаві і невдячні. Клеонт просить, щоб слуга йому постійно нагадував про погані риси панночки, змальовував її в найгіршому вигляді. Але щойно Ков'ель починав говорити, що в Люсіль великий рот, маленькі очі і зріст, Клеонт одразу починав це заперечувати. Та ось з'являються Люсіль і Ніколь.

Ява 10

Люсіль та Ніколь запитують у Клеонта і Ков'еля, що трапилось. Мабуть, вони на них злі, бо збентежені сьогоднішньою зустріччю. Клеонт відповідає, що рве всі стосунки з Люсіль, а Ков'ель його підтримує:

"А куди він, туди й я".

Тобто Ков'ель буде байдужим до Ніколь. Люсіль намагається пояснити Клеонту, чому вона ухилилась від зустрічі з коханим, але він не хоче й слухати.

Нарешті, Клеонт вгамовується, але тепер Люсіль не хоче з ним розмовляти. Тоді він заявляє, що панночка бачить його востаннє. Люсіль і Клеонт починають сперечатися, а потім панночка пояснює, чому вона не підійшла до коханого. З ними йшла її стара тітка, якій не подобається, коли чоловік наближається до дівчини. Тітка вважає, що цим вчинком чоловік збезчещує її. Клеонт і Ков'ель зраділи, що у цьому й весь секрет.

Ява 11

Пані Журден просить Клеонта скористатися можливістю і попросити зараз у чоловіка дозволу одружитися з Люсіль. Для Клеонта це велика радість, бо він давно цього бажає.

Ява 12

Клеонт звертається до пана Журдена, щоб той дозволив одружитися з його дочкою. Він каже, що тоді б вважав себе найщасливішою людиною у світі. Перше ніж дати відповідь, Журден запитує, чи шляхтич претендент у зяття. Клеонт відповідає йому благородно і чесно — ні. Він наголошує на тому, що не головне бути шляхтичем за соціальним становищем. Забезпечити родину Клеонт спроможний, а видавати з себе шляхтича може кожний дурень, і не треба ховати своє справжнє положення. Вислухавши Клеонта пан Журден відповів:

"...дочка моя не для вас".

Пані Журден одразу почала захищати Клеонта, сказала, що вони самі з міщанства, а чоловік її вже, мабуть, з глузду з'їхав. Вона ніколи не погодиться на нерівний шлюб і ніколи не захоче бачити свою єдину дочку маркізою, як того бажає чоловік. На її слова пан Журден відповів:

"Досить балачок! А таки наперекір вам усім, дочка моя буде маркізою! А як розізлисте мене ще дужче, то я з неї герцогиню зроблю!"

Ява 13

Пані Журден підбадьорює Клеонта. А Люсіль наказує сказати батькові, щьскрім Клеонта ні за кого іншого не піде.

Ява 14

Ков'ель каже Клеонтові, що він накоїв лиха своїм благородством. Але у нього є гарна ідея: одурити шляхетного пана Журдена. Незабаром буде маскарад, а для ідеї Ков'еля саме це і потрібно.

Ява 15

Пан Журден злиться, що всі йому дорікають шляхетними панами. А для нього нема нічого приємнішого, як знатися з вельможним панством.

"Далебі, я рад би собі на руці два пальці відрубати, аби народитися вдруге — графом чи маркізом".

Ява 16

Лакей повідомляє пана Журдена, що прийшов граф з якоюсь дамою.

Ява 17

Лакей переказує гостям, що пан зараз вийде.

Ява 18

Дорімена вагається, чи не припустилася вона помилки, дозволивши привести себе в будинок, де вона ні з ким не знайома. Дорант її заспокоює:

"А в якому іншому місці, пані, могло б вітати вас моє кохання? Адже ж, боячися поголосу, ви не бажаєте зустрічатися зі мною сам на сам ні у вас, ані в мене".

Маркіза каже Доранту, що вже звикла до його кохання, дорогих подарунків, а найбільш її вразив діамантовий перстень. У неї вже нема сумнівів, що вона дасть йому згоду на шлюб. Розмову маркізи і Доранта перервав пан Журден, який зайшов у кімнату.

Ява 19

Журден підходить занадто близько до Дорімени і просить її зробити крок назад, щоб він зміг уклонитися. Пан Журден дуже радий, що маркіза обдарувала його такою ласкою — завітала у гості. Але маркізу весь час вражають кумедні манери господаря. Тоді Дорант відрекомендовує господаря, а сам стиха каже Журденові, щоб той нічого не питав у Дорімени про діамант, бо це з його боку буде страх як нечемно.

Ява 20

Лакей повідомляє, що все готово, і Дорант запрошує всіх до столу і наказує:

"...нехай покличуть музикантів".

Ява 21

Шість кухарів танцюють, після чого вносять накритий стіл, заставлений різноманітними стравами.

Дія четверта

Ява 1

Дорімена у захваті від розкішного банкету. А Дорант у свою чергу каже, що вельми вдячний господарю, який їх так гостинно вітає, і погоджується з думкою пана Журдена, що цей банкет не гідний маркізи. За обідом господар звернув увагу на чудові ручки маркізи. Дорімена відповіла, що йому, мабуть, сподобався діамант, бо руки в неї зовсім найзвичайнісінькі. Пан Журден почав заперечувати, бо він же був "шляхетною людиною". Після

розмови Дорімена запросила до гарного обіду музику. Вийшли співаки і почали співати про любов. Маркізі сподобались прекрасні співи, а також компліменти пана Журдена. Вона навіть відзначила, що не сподівалась галантності від господаря.

Дорант же звернув увагу маркізи на те, що пан Журден доїдав усі кусочки їжі, до якої Дорімена доторкнулась.

Ява 2

У кімнату заходить пані Журден і починає дорікати чоловікові, що він її відправив на обід до сестри, а сам влаштовує банкети з музикою. Він невідомих дам вітає, наймає співаків і комедіантів, "...а мене геть з власної господи?!"

У розмову втручається Дорант. Дорант каже, що цей обід влаштував він, що звідки пані Журден узяла, ніби її чоловік витрачає на них гроші. Пан Журден тільки запропонував свою господу для розваги. Дорант, звісно, її обдунив. Він навіть не соромлячись рекомендує одягти пані Журден окуляри, щоб вона краще бачила, що коїться в неї у будинку і не говорила дурниць. Пані Журден дуже розгнівалася на його слова. Вона почала казати, що Дорант потурає дурушам чоловіка, а маркізі взагалі не личить сіяти в сім'ї сварку та дозволяти пану Журдену коло неї упадати. Дорімена ображається і виходить з кімнати. Дорант біжить слідом за нею.

Ява 3

Пан Журден кричить на жінку, що вона його осоромила і вигнала вельможних панів. Щастя дружини, що пан Журден не тріснув її тарілкою. У відповідь йому дружина каже:

"Начхала я на твій обід! Я бороню свої права; і всі жінки стоятимуть за мене".

Ява 4

Пан Журден залишився сам у кімнаті і лає дружину, яка зіпсувала весь настрій.

Ява 5

Заходить переодягнений Ков'ель, якого не впізнає пан Журден. Ков'ель починає розказувати, що знав господаря ще дитиною і був великим другом його покійного батька – справжнього благородного шляхтича. Пану Журдену сподобалось, що хоч хтось назвав батька шляхтичем. Він просить Ков'еля засвідчити всім його шляхетне походження, а не крамарське, як доводить дружина. Ков'ель погоджується і розповідає, немов він повернувся з довгої мандрівки і приїхав повідомити пана, що син турецького султана завітав до міста. Син султана дуже вшановує особу пана Журдена і хоче сватати його дочку, в яку закохався. Ков'ель каже, що султанський син приїде сьогодні до Журдена в господу і буде просити руки Люсіль. Приїде він ще й для того, щоб надати пану Журдену найпочесніший сан у цілому світі – мамамуші, бо дуже поважає батька коханої. Господар зрадів таким новинам, але наголосив: "Дочка моя страх яка вперта, – закохалась по самісінькі вуха в якогось Клеонта".

Ков'ель заспокоює пана Журдена, бо син султана дуже схожий з цим Клеонтом. А ось і він сам.

Ява 6

Заходить Клеонт у турецькому вбранні, і три пажі несуть поли його каптана. Клеонт починає розмовляти по-турецьки, а Ков'ель перекладає Журдену, що гість привітався з господарем і просить його мерщій іти з ним готуватися до церемонії надання чину, бо бажає швидше побачитися з Люсіль і справити весілля.

Ява 7

Ков'ель сміється, який же дурень пан Журден.

Ява 8

Ков'ель просить Доранта допомогти в одній справі. Треба примусити Журдена віддати дочку за його панича. Дорант сміється, каже, що одразу впізнав Ков'еля і тепер зрозумів, чому він так одягнений. Він гарантує успіх, якщо за справу взявся Ков'ель.

Ява 9

Перший вихід балету. Турецька церемонія. Шестеро турків входять під музику на сцену по двоє. Вони несуть три килими і, протанцювавши кілька фігур, піднімають їх високо вгору.

Інші турки, співаючи, проходять під тими килимами і стають по обидва боки сцени. Муфтії з дервішами закінчує цей "похід". Турки стелять на підлозі килими, Муфтії стає на них навколішки і молиться кілька разів. Після молитви двоє дервішей ідуть до пана Журдена.

Ява 10

Пан Журден стоїть у турецькому вбранні, з поголеною головою без тюрбана й без шаблі, а Муфтії промовляє до нього безглузді слова.

Ява 11

Муфтії, турки танцюють і співають про пана Журдена незрозумілою мовою.

Ява 12

Турки, що танцюють і співають.

Ява 13

Другий вихід балету.

Муфтії у святковому тюрбані, прикрашеному засвіченими свічками.

Дервіші вводять пана Журдена і ставлять його навколішки так, щоб руками він доторкався землі, а спина його служила пюпітром* для корана**. Муфтії кладе пану Журдену на спину коран і починає, кривляючись, молитись. Коли коран зняли зі спини пана Журдена, той важко зітхнув. Муфтії і турки починають співати до Журдена, чи не шахрай він, чи не обманщик.

Третій вихід балету.

Турки, що танцюють, одягають під звуки музики на пана Журдена тюрбан.

Муфтії подає шаблю і каже: "Ти вже не шляхтич,— я не брехай".

Четвертий вихід балету.

Турки, що танцюють, б'ють пана Журдена шаблями і разом з Муфтієм промовляють:

"Бийте, бийте, не жалійте!"

П'ятий вихід балету. Турки, що танцюють, б'ють пана Журдена під музику ціпками. Муфтії у цей час каже:

"Не стидатись, не кричати,— коли хочеш паном стати!"

Він знов призиває Магомета***, а турки, що танцюють і співають, починають стрибати навколо Муфтія. Нарешті всі разом виходять з кімнати і виводять попід руки пана Журдена.

* Пюпітр— підставка для нот або книг у вигляді похилої рамки або дошки.

** Коран — книга, що містить виклад догм і положень мусульманської релігії.

*** Магомет— пророк, який заснував мусульманську релігію — магометанство.

Дія п'ята

Ява 1

Пані Журден здивована, чому її чоловік так вбрався, наче на маскарад зібрався. Він відповідає, що з ним треба тепер поважно розмовляти, бо він "мамамуші", тобто має найвищий сан у світі.

Після цього пан Журден почав викрикувати безглузді фрази. А пані Журден перелякалась і вирішила, що її чоловік з'їхав з глузду. Тут з'являються Дорант і маркіза.

Ява 2

Дорант розповідає Дорімені, що її у Журденів чекає цікава розвага, бо такого навіженого, як пан Журден, ще світ не бачив. Крім того, треба допомогти Клеонтові здобути кохану дівчину й підтримати його вигадку щодо цього маскараду. Дорімена відповідає, що цей панич вартий свого щастя, та й їм не заважало б вже одружитися якнайшвидше, бо Дорант скоро залишиться без грошей, роблячи їй дорогі подарунки. Дорант зрадів, він уже давно цього домагався. Заходить пан Журден.

Ява 3

Дорант і Дорімена вітають пана Журдена з наданням йому нового сану та шлюбом дочки з сином турецького султана. Журден відповів, що безмежно вдячний за візит та просить вибачення за "дикунський вибрик" своєї дружини. Дорімена прощає все пані Журден, бо вона, мабуть, дуже дорожить своїм чоловіком. Пан Журден починає освідчуватися в коханні маркізі, але Дорант перериває його. Він наголошує на тому, що високий сан його приятеля не заважає йому не забувати знайомих. З'являється Клеонт, убраний турком.

Ява 4

Дорант засвідчує Клеонту глибоку пошану, як почесному зятю пана Журдена. А тим часом господар турбується, де подівся перекладач, бо син султана, мабуть, нічого не може зрозуміти. Він намагається сам перекласти слова Доранта, але в Журдена це виходить дуже кумедно.

Ява 5

Пан Журден просить Ков'еля перекласти Клеонту, що вельможні особи — Дорант і Дорімена засвідчують йому свою вдячність і пошану. Ков'ель починає перекладати, а господар у захопленні від турецької мови.

Ява 6

Журден просить підійти Люсіль ближче і подати руку Клеонту, який буде її майбутнім чоловіком. Люсіль спочатку здивувалась, чому її батько так одягнений.

"Чи не комедію ви граєте?"

А тоді сказала, що ні за кого заміж не вийде, крім Клеонта. Раптом Люсіль впізнає переодягненого коханого і з радістю кориться волі батька.

Ява 7

Пані Журден заперечує одруження доньки з якимось сином турецького султана. Пан Журден просить її замовчати, а Дорімена і Дорант кажуть, що не треба відмовлятися від такого одруження, бо це велика честь, та й Люсіль сама погоджується на цей шлюб. Пані Журден не хоче слухати їх порад, а Люсіль обіцяє задушити власними руками, якщо вона одружиться з сином султана. Тоді у розмову втручається Ков'ель, він обіцяє все влаштувати, поговоривши з пані Журден сам на сам. Вона спочатку не хоче його й слухати, а коли пані Журден переконали, то Ков'ель пояснює господині стиха, що це все маскарад. Син турецького султана — Клеонт, якого вона бажає бачити своїм зятем, а він ніби його перекладач. Вислухавши Ков'еля пані Журден погоджується на шлюб доньки і наказує послати за нотаріусом, щоб скоріше укласти шлюбний контракт. Дорант каже, що це добре, бо зараз він візьме шлюб з маркізою. Його слова пан Журден сприймає як спосіб обдурювання пані Журден, яка ревнує чоловіка до маркізи, і без заперечень погоджується це зробити в його присутності. Дорант запропоновує, в знак вирішення всіх справ мирним шляхом, подивитися балет. А Ніколь залишається з Ков'елем, який думає про те, що дурнішої людини, ніж пан Журден, мабуть, у цілому світі не знайдеш.

Комедія закінчується балетом.